

Att hitta rätt polis!

ANDRA DELEN

En kompletterande beskrivning i siffror av Pliktverkets medverkan i urvalet av sökanden till polisutbildningen 1997-2003
Rapport nr 7 från Pliktverkets polisuppföljningsprojekt

Elisabeth Lilie och Börje Rosmark

Vår referens
InfoS, Sofie Wahlman Engström 054-14 66 44

Pliktverket följer upp urvalet till polisutbildningarna

I Pliktverkets rapportserie kommer nu en sjunde del i uppföljningen av det urval till polisutbildningen som verket medverkar till på uppdrag av Rikspolisstyrelsen. En genomgående trend i tidigare rapporter är att polisurvalet fungerat synnerligen väl så vitt man kan utläsa av svaren på de enkäter som tillställts de antagna, dels under deras utbildning på Polishögskolan, dels under aspiranttiden och dels efter något eller några år som polis.

Föreliggande rapport har en annan ansats än flertalet i serien. Den anknyter till rapport nummer fyra i det att den beskriver uppmätta värden och resultat deskriptivt, huvudsakligen med avseende på den psykologiska lämplighetsprövningen inför antagning till polisutbildning. Med denna ansats har rapporten troligen sina mest intresserade läsare inom Pliktverket men den sänds ut på bred front för att ge den trogne läsaren möjligheten till en fullständig bild av uppföljningen inom Pliktverket. En god uppföljning är en förutsättning för att på saklig grund kunna utveckla metoder!

Johan Lothigius
Chefpsykolog

PLIKTVERKET
Informationsstaben

Sändlista:

- Rikspolisstyrelsen (10 ex)
- Polisutbildningen vid Umeå universitet (10 ex)
- Polisutbildningen vid Växjö universitet (10 ex)
- Polishögskolan i Solna (10 ex)
- Försvarsdepartementet (1 ex)
- Justitiedepartementet (1 ex)
- Polisförbundet (1 ex)
- Regionkontor Norrland (20 ex)
- Regionkontor Stockholm (20 ex)
- Regionkontor Karlstad (20 ex)
- Regionkontor Göteborg (20 ex)
- Regionkontor Kristianstad (20 ex)
- Länspolismyndigheterna (1 ex vardera = 21 ex)

FÖRORD

Föreliggande sjunde rapport från polisuppföljningsprojektet utgör en fortsättning på rapport nummer 4 *Att hitta rätt polis! En beskrivning i siffror av Pliktverkets medverkan i urvalet av sökanden till polisutbildningen 1997 – 2001*. Den är inte skriven för att läsas fristående utan förutsätter en läsning av rapport nummer 4 dessförinnan.

Projektets rapporter är i första hand avsedda för Pliktverkets egen personal, men de finns att tillgå för alla intresserade på Pliktverkets hemsida www.pliktverket.se.

Tack till alla er som på olika sätt hjälpt oss även med denna rapport.

Täby i februari 2004

Elisabeth Lilie, leg. psykolog, Pliktverkets regionkontor Göteborg
Börje Rosmark, leg. psykolog, Pliktverkets regionkontor Stockholm

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	sidan 3
INLEDNING OCH BAKGRUND	sidan 4
SYFTE	sidan 4
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH METODER.....	sidan 4
URVALSVERKSAMHETEN SOM HELHET 1997 – 2003	sidan 5
URVALSVERKSAMHETEN 2002 OCH 2003	
Den psykologiska bedömningen.....	sidan 9
Den medicinska bedömningen.....	sidan 15
VILKA SÖKANDEN SOM ANTAGITS	sidan 18

SAMMANFATTNING

Föreliggande rapport utgör ingen fristående rapport utan är att betrakta som ett komplement till polisuppföljningsprojektets rapport nummer 4. Den, liksom övriga rapporter från projektet, finns tillgänglig på Pliktverkets hemsida www.pliktverket.se. Vi rekommenderar läsaren att innan läsningen av föreliggande rapport först ta del av rapport nummer 4.

De båda rapporterna tillsammans syftar till att ge en beskrivning i siffror av Pliktverkets medverkan i urvalet av sökanden till polisutbildningen 1997 – 2003.

Under denna tidsperiod har totalt 7867 sökanden (3009 kvinnor och 4858 män) genomgått den psykologiska bedömning som tillsammans med den medicinska bedömningen resulterar i en rekommendation beträffande lämplighet för antagning.

Sammanfattningsvis för åren 1997 – 2003 kan konstateras att:

- 9,9% av de sökande inte har kunnat rekommenderas för antagning
- 43,9% av de sökande har kunnat rekommenderas för antagning
- 46,2% av de sökande har kunnat rekommenderas starkt för antagning utifrån den psykologiska bedömningen.

I rapporten redovisas också att 97,1% av de sökande 2002 och 2003 uppfyllde de medicinska kraven för att kunna antas till utbildningen.

INLEDNING OCH BAKGRUND

I rapporten *Att hitta rätt polis!*¹ gjordes en återblick på den psykologiska delen av Pliktverkets konsultativa urvalsverksamhet på Rikspolisstyrelsens (RPS) uppdrag. Verksamheten 1997 – 2001, vad avser verkets medverkan vid urvalet av sökanden² till grundutbildningen till polis, beskrevs i siffror och de använda psykologiska instrumenten belystes genom dessa fakta.

Föreliggande rapport är ett komplement till ovan nämnda rapport. Den omfattar åren 2002 och 2003. Den är inte skriven så att den ska utgöra en fristående rapport, snarare är den skriven som en fortsättning på den tidigare och en genomläsning av den första rapporten är en förutsättning för en god behållning av läsningen av denna rapport.

Vi kommer således inte här att upprepa innehåll och resonemang vad gäller vare sig metoder eller resultat från den första rapporten annat än i vissa fall. Vi utgår från att läsaren har rapport nummer 4 tillgänglig.

SYFTE

Syftet med denna rapport är att komplettera rapport nummer 4 med en beskrivning av verksamheten 2002 och 2003. Uppgifter från den psykologiska och den medicinska verksamheten redovisas och rapporterna tillsammans syftar till att ge en beskrivning som kan vara av intresse, dels för verkets fortsatta interna utvecklingsarbete och dels som en återkoppling till verkets medarbetare.

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH METODER

Liksom tidigare utgörs underlaget för beskrivningen av den psykologiska verksamheten av Pliktverkets statistiklistor från varje urvalstillfälle och regionkontor. Underlaget för beskrivningen av den medicinska verksamheten utgörs av insamlade uppgifter från respektive läkare för de sökande som inte kunnat godkännas av medicinska skäl. Antagningslistor från RPS polisrekryteringssektion har utgjort underlag för att notera vilka sökanden som antagits.

Det statistiska underlaget för beskrivning och analys av den psykologiska bedömningens variabler har framtagits av Pliktverkets planeringsstab³.

För de statistiska analyserna har följande metoder använts: oberoende t-test, Mann-Whitney *U* test, multipel linjär regression samt Spearmans rangkorrelationskoefficient. Traditionell nivå (0,05) för statistisk signifikans har använts.

¹ Rapport nummer 4 i Pliktverkets rapportserie.

² Med sökande avses i rapporterna de, av det totala antalet sökanden, som RPS polisrekryteringssektion valt att kalla till bedömning.

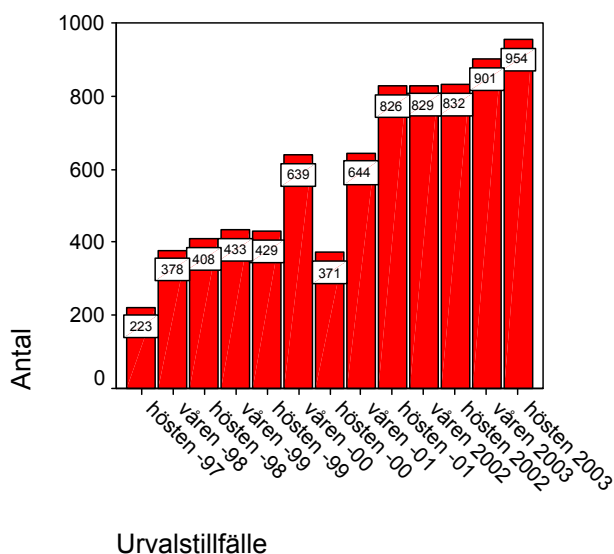
³ Planerings- och uppföljningsavdelningen (Ingvar Ahlstrand), Karlstad.

URVALSVERKSAMHETEN SOM HELHET 1997 – 2003

För helhetsperspektivets skull börjar vi dock med att redovisa några ”basfakta” för hela den period som polisurvalet varit en del av Pliktverkets verksamhet. Med början hösten 1997 har det nu genomförts 13 urvalstillfällen och totalt har 7867 sökanden genomgått hela den psykologiska bedömningen⁴, se [figur 1](#). Vi ser att antalet sökanden har fortsatt att öka de två senaste åren.

Figur 1 Antal sökanden

per urvalstillfälle

De sökande utgörs av 3009 kvinnor (38,2%) och 4858 män (61,8%).

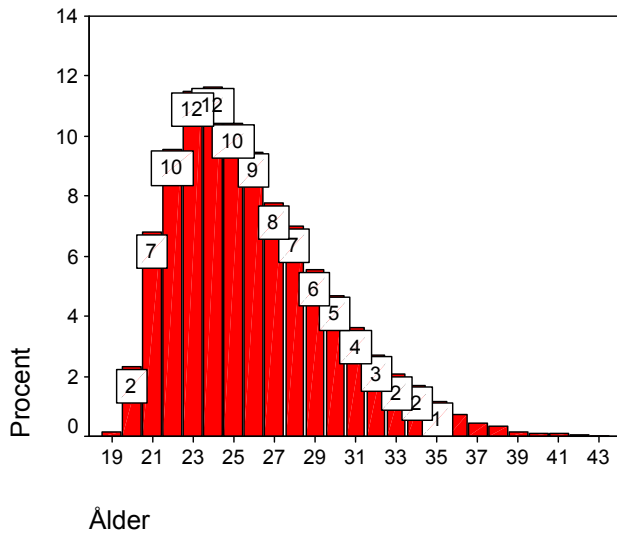
4804 sökanden (61,1%) har bedömts vid Pliktverkets regionkontor i Stockholm (RKS), 1783 sökanden (22,7%) vid regionkontoret i Göteborg (RKS), 1115 sökanden (14,2%) vid regionkontoret i Kristianstad (RKK) och 165 sökanden (2,1%) har bedömts vid regionkontor Norrland (RKN).

⁴ Den psykologiska bedömningen består av bedömning av lämplighet för yrket gjord av psykolog och test avseende intellektuell förmåga.

Åldersprofilen för samtliga sökanden visas i figur2.

Figur 2 Åldersfördelning

samtliga sökanden

Medelvärde för åldern är 26,0 år⁵, för enbart kvinnorna 25,6 år⁶ och för enbart männen 26,2 år⁷. Gruppen män är signifikant äldre än gruppen kvinnor^{8,9}.

Fördelningen av psykologernas samtliga lämplighetsbedömningar¹⁰ visas i tabellen nedan:

	Lämplighetsbedömn.	
	Antal	%
1	6	,1%
2	19	,2%
3	140	1,8%
4	616	7,8%
5	1481	18,8%
6	1973	25,1%
7	2080	26,4%
8	1198	15,2%
9	354	4,5%

⁵ Standardavvikelsen = 3,84.

⁶ Standardavvikelsen = 3,83.

⁷ Standardavvikelsen = 3,83.

⁸ Oberoende t-test: p = 0,000.

⁹ Man kan förstås betrakta gruppen samtliga sökanden som utgörandes hela populationen och med detta vore statistisk hypotesprövning inte meningsfull. Vi väljer dock att se gruppen samtliga sökande som ett sampel ur gruppen samtliga personer som söker till polisutbildningen.

¹⁰ Bedömningen sammanfattas i ett siffervärde 1 – 9 med skalstegen: 1 – 3 = ej lämplig, 4 = knappast tillräckligt lämplig, 5 – 6 = lämplig, 7 – 9 = mycket – synnerligen lämplig.

En jämförelse med tabell 3 i rapport nummer 4¹¹ visar att bilden inte förändrats på något påtagligt sätt. Värdet 7 är fortfarande den vanligast gjorda bedömningen och medelvärdet för gruppen samtliga sökande är nu 6,29¹² mot tidigare 6,26.

Sammantaget har nu 165 sökanden (2,1%) bedömts som ”ej lämpliga” och 616 sökanden (7,8%) som ”knappast tillräckligt lämpliga”, tillsammans utgör de 9,9% av samtliga sökanden. De med bedömningen 7 eller högre utgör tillsammans 3632 personer, vilket är 46,2% av samtliga sökanden.

Delar man upp lämplighetsbedömningar på kvinnorna för sig och männen för sig får man följande fördelning för tidsperioden 1997 - 2003:

	Sökandes kön			
	Kvinna		Man	
	Lämplighetsbedömn.		Lämplighetsbedömn.	
	Antal	%	Antal	%
1	5	,2%	1	,0%
2	10	,3%	9	,2%
3	74	2,5%	66	1,4%
4	343	11,4%	273	5,6%
5	692	23,0%	789	16,2%
6	801	26,6%	1172	24,1%
7	694	23,1%	1386	28,5%
8	314	10,4%	884	18,2%
9	76	2,5%	278	5,7%

Medelvärdet för enbart kvinnorna är 5,96¹³ och medelvärdet för enbart männen är 6,50¹⁴. Signifikant skillnad mellan könen föreligger; männen, som grupp, har getts en högre bedömning än kvinnorna som grupp¹⁵.

Till sist i detta avsnitt om helhetsbilden så visas i [figur 3](#) den procentuella fördelningen av samtliga resultat på testet avseende intellektuell förmåga¹⁶ till och med 2002¹⁷, det vill säga fram till att det nya testet Uniq började användas våren 2003.

¹¹ Sidan 24.

¹² Standardavvikelsen = 1,38.

¹³ Standardavvikelsen = 1,37.

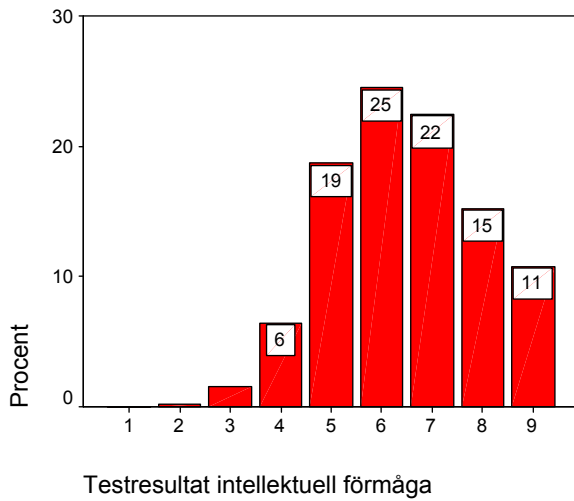
¹⁴ Standardavvikelsen = 1,35.

¹⁵ Mann-Whitney *U* test: $p = 0,000$.

¹⁶ Pliktverkets datoriserade test Inskrivningsprov -94/2000. Resultatet anges på en niogradig skala (stanineskala; $M = 5$, $SD = 2$).

¹⁷ $n = 6007$.

Figur 3 Fördelning samtliga
testresultat 1997 - 2002

Medelvärdet för hela gruppen sökanden ligger på 6,48¹⁸, för enbart kvinnorna ligger medelvärdet på 6,04¹⁹ och för enbart männen ligger medelvärdet på 6,75²⁰. Männen, som grupp har signifikant högre testresultat än vad kvinnorna, som grupp, har²¹.

Sammantaget kan man konstatera att det är en välbegåvad grupp sökande som kommit till urvalstillfällena. 73,0% har erhållit ett testresultat på stanine 6 eller högre. Antalet sökande som under de här åren fram till 2003, erhållit ett resultat under genomsnittszonen, det vill säga stanine 3 eller lägre, är sammanlagt 93. De utgör 1,8% av det totala antalet testade personer.

¹⁸ Standardavvikelsen = 1,49.

¹⁹ Standardavvikelsen = 1,41.

²⁰ Standardavvikelsen = 1,46.

²¹ Oberoende t-test: p = 0,000.

URVALSVERKSAMHETEN 2002 OCH 2003

Den psykologiska bedömningen

Fyra urvalstillfällen, två per år, har ägt rum under dessa två år och börjar vi med att titta på medelvärden och spridning på psykologernas lämplighetsbedömningar vid dessa tillfällen får vi följande tabell:

Lämplighetsbedömning

Urvalstillfälle	M	SD
våren 2002	6,40	1,276
hösten 2002	6,41	1,400
våren 2003	6,23	1,382
hösten 2003	6,32	1,358
Total	6,34	1,357

Vi kan konstatera att värdena ser tämligen lika ut i jämförelse med värdena 1997 till 2001²².

Tittar vi sedan på lämplighetsbedömningarnas medelvärde och spridning uppdelat på kön och urvalstillfälle får vi följande tabell:

Lämplighetsbedömning

Urvalstillfälle	sökandens kön	M	n	SD
våren 2002	kvinnor	6,26	310	1,279
	man	6,49	519	1,267
	Total	6,40	829	1,276
hösten 2002	kvinnor	6,07	285	1,420
	man	6,59	547	1,358
	Total	6,41	832	1,400
våren 2003	kvinnor	5,92	379	1,355
	man	6,46	522	1,357
	Total	6,23	901	1,382
hösten 2003	kvinnor	6,07	358	1,410
	man	6,47	596	1,304
	Total	6,32	954	1,358
Total	kvinnor	6,07	1332	1,371
	man	6,50	2184	1,322
	Total	6,34	3516	1,357

I rapport nummer 4 konstaterades²³ att männen som grupp erhållit en högre bedömning än kvinnorna och det är också fallet vid urvalstillfällena 2002 och 2003 som vi ser i tabellen ovan. Skillnaden är signifikant vid samtliga fyra tillfällen²⁴.

²² Sidan 9 i rapport nummer 4.

²³ Sidan 10.

²⁴ Mann-Whitney *U* test: våren 2002 $p = 0,019$, hösten 2002 $p = 0,000$, våren 2003 $p = 0,000$ och hösten 2003 $p = 0,000$.

Fram till och med 2001 var kvinnornas medelvärde avseende lämplighet totalt 5,87. Kvinnornas medelvärde för åren 2002 och 2003 har som vi ser ovan ökat till 6,07, en liten ökning kan tyckas men ser vi å andra sidan lite närmare på siffrorna för åren 2002 och 2003 i tabellen nedan och jämför med tabell 3 i rapport nummer 4²⁵ så finner vi bland annat att andelen av kvinnorna som givits bedömning 4 sjunkit från 12,2% till, som vi ser nedan, 10,4% och andelarna som givits bedömningarna 7 respektive 8 ökat från 21,4% respektive 9,2% till här 25,2% respektive 12,0%.

	Sökandes kön			
	Kvinna		Man	
	Lämplighetsbedömn		Lämplighetsbedömn.	
	Antal	%	Antal	%
1	2	,2%		
2	4	,3%	2	,1%
3	31	2,3%	22	1,0%
4	139	10,4%	126	5,8%
5	269	20,2%	363	16,6%
6	356	26,7%	520	23,8%
7	336	25,2%	635	29,1%
8	160	12,0%	403	18,5%
9	35	2,6%	113	5,2%

Bedömningarna synes ligga mer stabilt till för männen om man på motsvarande sätt jämför andelarna i tabell 3 med andelarna i tabellen ovan. Detta sammantaget kan tala för att en viss förskjutning, i positiv riktning, har skett vad gäller bedömningen av kvinnliga sökanden under de senaste två åren.

Den psykologiska lämplighetsbedömningen utgörs av en sammanvägning av fem bedömningsvariabler²⁶ tillsammans med testresultatet. I rapport 4 lämnades dock ingen beskrivning eller analys av dessa enskilda bedömningsvariabler och skälet till detta var rent praktiskt. Nedan följer dock ett försök att belysa dessa bedömningsvariabler och vi väljer att studera bedömningarna för år 2003²⁷.

Ser vi till samtliga bedömningar för år 2003 så finner vi följande samband mellan den sammanfattande lämplighetsbedömningen och

bedömningsvariabel 1 (P²⁸): $r = 0,79$

bedömningsvariabel 2 (O): $r = 0,80$

bedömningsvariabel 3 (L): $r = 0,85$

bedömningsvariabel 4 (I): $r = 0,86$

bedömningsvariabel 5 (S): $r = 0,81$ ²⁹.

Vi ser att alla samband är mycket starka och att alla variabler har ungefär samma grad av samband med den slutliga lämplighetsbedömningen. Enligt manualen bör variablerna 3 (L) och 4 (I) ges störst tyngd i den slutliga sammanvägningen, något som koefficientsiffrorna också antyder har

²⁵ Sidan 24.

²⁶ Bedömningen i varje variabel anges på en niogradig skala.

²⁷ $n = 1858$.

²⁸ Bedömningsvariabelns namnförkortning i Pliktverkets manual.

²⁹ Spearman's rho: $p = 0,000$, $p = 0,000$, $p = 0,000$, $p = 0,000$ respektive $p = 0,000$.

skett men endast i en låg grad, skillnaderna mellan variablerna i sambandens styrka är, som vi ser, små. Man kan konstatera att alla de fem variablerna uppenbarligen bidragit till den slutliga lämplighetsbedömningen och att de gjort så i ungefär lika grad.

Man kan tänka sig att ett instrument bestående av fem olika variabler som skall sammanvägas, i verkligheten visar sig fungera så att bedömarna fäster kraftigt avseende vid någon eller några av dessa variabler och lämnar de övriga litet avseende. Så verkar inte vara fallet här, ser man bara till koefficienterna så förefaller de olika variablerna ha beaktats av bedömarna i tämligen lika grad. En alternativ hypotes är att bedömarna först gjort den slutliga bedömningen (bestämt sig för lämplighetsbedömning 7 till exempel) och därefter skattat de fem variablerna så att dessa värden verkat rimliga utifrån den slutliga bedömningen.

Studerar man motsvarande samband uppdelade på männen för sig och kvinnorna för sig framträder inga större skillnader, det vill säga siffrorna talar för att ett likartat bedömningsmönster tillämpats för männen och för kvinnorna³⁰.

En annan metod att belysa ovanstående är regressionsanalys med lämplighetsbedömningen som beroende faktor och de fem bedömningsvariablerna som oberoende faktorer³¹. Resultatet blev en modell med utfallet att de fem bedömningsvariablerna tillsammans har en förklaringsgrad på 85% av variationen i lämplighetsbedömningarna³². Ser man vidare i regressionsmodellen så finner man att de fem variablernas vikt som prediktorer till lämplighetsbedömningen är relativt lika stora³³ men att bedömningsvariablerna 3 (L) och 4 (I), liksom också bedömningsvariabel 1 (P), ändå haft störst tyngd.

Regressionsmodellen ”lämnar kvar” 15% att förklaras av andra faktorer än de fem bedömningsvariablerna. En faktor bör vara att psykologen ju skall väga in de sökandes testresultat i den slutliga lämplighetsbedömningen. Ser vi därför på sambandet mellan lämplighetsbedömningarna och testresultaten för år 2003 så visar det sig uppgå till 0,21³⁴. Använder man sig av analysmetoden förklarad varians (vilket innebär att man kvadrerar koefficientsiffran 0,21) så får man fram att 4,4% av variansen i lämplighetsbedömningarna skulle kunna tillskrivas psykologernas ”invägning” av testresultatet i den slutliga bedömningen.

Kvarstår således cirka 10% som måste förklaras av faktorer utanför instrumenten och som vi inte känner till. Det kan ju uppfattas som en självklarhet att det enbart är instrumenten som ska förklara bedömningarna men så enkel är sällan tillvaron. Att 10% lämnas ”oförklarade” anser vi tvärtom vara ett gott betyg åt instrumenten och deras utövare och resultaten ger alltså inte anledning att tro att ovidkommande faktorer skilda från instrumenten spelat någon betydelsefull roll för bedömningarna.

³⁰ Kvinnorna 2003: $r = 0,79$, $r = 0,78$, $r = 0,84$, $r = 0,86$ respektive $r = 0,80$.

Männen 2003: $r = 0,79$, $r = 0,79$, $r = 0,86$, $r = 0,85$ respektive $r = 0,82$.

³¹ Multipel linjär regression.

³² $R^2 = 0,853$. Anova: $p = 0,000$.

³³ Standardiserade betakoefficienter: P: 0,225, O: 0,140, L: 0,247, I: 0,272 och S: 0,148. T-test ger $p = 0,000$ för var och en av de fem koefficienterna.

³⁴ Spearman´s rho: $p = 0,000$.

bedömningsvariabel 4 (I): kvinnorna: 6,00 (1,44)

männen: 6,36 (1,38)

bedömningsvariabel 5 (S): kvinnorna: 6,22 (1,28)

männen: 6,45 (1,30)

Signifikant skillnad mellan könen föreligger för samtliga variabler³⁵. Med andra ord är det inte på någon enskild variabel som kvinnorna, som grupp, erhållit en lägre bedömning utan det gäller samtliga fem variabler. Medelvärdeskillnaden är dock, som vi ser, störst vad gäller variablerna 1 (P) och 3 (L).

Delar vi upp bedömningarna för 2003 utifrån kön³⁶ får vi följande procentuella fördelning på de olika skalstegen för var och en av de fem bedömningsvariablerna:

Skalsteg	Bedömningsvariabler									
	1 (P)		2 (O)		3 (L)		4 (I)		5 (S)	
	kvinnor %	män %	kvinnor %	män %	kvinnor %	män %	kvinnor %	män %	kvinnor %	män %
1	0,1						0,1			
2	1,4	0,4	0,5	0,3	0,7	0,3	0,5	0,3	0,4	0,4
3	5,3	1,5	3,1	1,1	2,7	1,0	2,3	1,1	1,4	0,8
4	14,3	9,6	7,3	5,3	10,5	5,9	12,0	7,5	5,9	4,7
5	22,3	18,0	20,4	18,2	24,2	17,9	23,2	19,4	21,9	18,4
6	24,2	20,7	28,2	28,4	26,2	23,3	24,6	24,1	27,3	26,1
7	20,5	26,7	24,9	26,0	23,0	27,9	21,1	25,5	27,2	27,5
8	9,5	18,2	12,4	15,9	10,3	18,3	12,7	16,9	13,4	17,7
9	2,6	5,0	3,1	4,8	2,4	5,4	3,4	5,3	2,6	4,5

Vi ser att andelarna är tämligen likartade mellan könen vad gäller bedömningsvariablerna 2 (O) och 5 (S). Vad gäller bedömningsvariabel 4 (I) så är skillnaderna något större och mest uttalade vad gäller skalsteget 4. Störst är dock skillnaderna på bedömningsvariablerna 1 (P) och 3 (L). Till exempel ser vi att 5,3% av kvinnorna medan bara 1,5% av männen getts bedömningen 3 och att 14,3% av kvinnorna medan bara 9,6% av männen getts bedömningen 4 på variabel 1 (P). Vi ser också att 10,5% av kvinnorna medan bara 5,9% av männen getts bedömningen 4 på variabel 3 (L), och att endast 10,3% av kvinnorna men 18,3% av männen erhållit bedömningen 8 på samma variabel.

Alltså, våra data ger vid handen att det främst är bedömningarna vad gäller variablerna 1 (P) och 3 (L) som bör ägnas mest uppmärksamhet i de fortsatta diskussionerna inom psykologprofessionen.

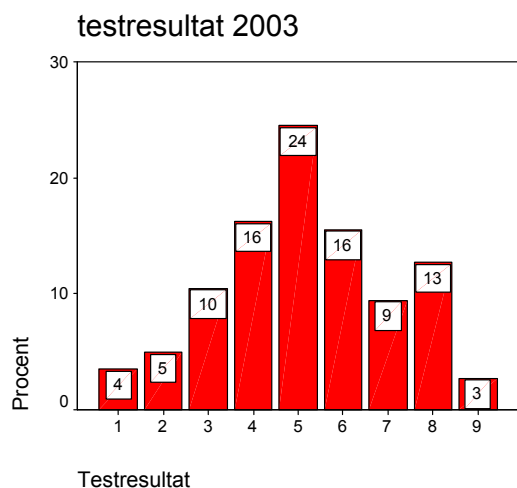
³⁵ Mann-Whitney *U* test: $p = 0,000$, $p = 0,000$, $p = 0,000$, $p = 0,000$ respektive $p = 0,000$.

³⁶ Kvinnorna: $n = 740$. Männen: $n = 1118$.

Fram till och med urvalstillfällena 2002 användes, som sagts tidigare, Pliktverkets datoriserade test Inskrivningsprovet avseende intellektuell förmåga och normeringen utgjordes härvid av 18-åriga män. Testresultatet uttryckte alltså hur vederbörandes resultat förhöll sig i relation till den artonåriga manliga befolkningen i sin helhet. Pliktverket har nu utvecklat ett nytt test, Uniq³⁷, och detta test har använts från och med urvalstillfällena 2003. Normeringen har under detta första år utgjorts av de sökande själva vid urvalstillfället våren 2003 vid RKK³⁸. Den enskildes resultat på det nya testet anges alltså i relation till gruppen prövande vid polisurvalet.

Den procentuella fördelningen av resultaten för 2003³⁹ med testet Uniq visas i [figur 4](#).

Figur 4 Fördelning alla

Medelvärde ligger på 5,17 för hela gruppen ($sd = 1,92$). Kvinnorna⁴⁰ har medelvärdet 4,75 ($sd = 1,88$) och männen⁴¹ har medelvärdet 5,45 ($sd = 1,89$). Signifikant skillnad mellan könen föreligger⁴², männen som grupp har erhållit ett högre resultat även på det nya testet.

Uniq-testet utvecklades bland annat av skälen att manliga sökanden inte skulle kunna misstänkas ha någon fördel av ha gjort testet en gång tidigare i samband med månstring, att normerna inte enbart skulle bygga på artonåriga manliga individer samt att testet inte skulle innehålla uppgifter som missgynnar något av könen.

Vid varje urvalstillfälle med det gamla testet erhöll kvinnorna som vi vet⁴³, som grupp, ett lägre resultat än männen som grupp. Vi ser dock att detta mönster nu upprepat sig också med det nya testet Uniq. Detta trots att de uppgifter som ingår i Uniq i tre olika undersökningar⁴⁴ visat sig vara könsneutrala och inte missgynna något av könen. Detta talar för att den könsskillnad i resultat som här framkommit kan misstänkas bero på selektionsfaktorer. Det bör dock sägas att

³⁷ Version 1.0.

³⁸ $n = 212$.

³⁹ $n = 1855$.

⁴⁰ $n = 737$.

⁴¹ $n = 1118$.

⁴² Oberoende t-test: $p = 0,000$.

⁴³ Sidorna 15 – 17 i rapport nummer 4.

⁴⁴ Mårdberg, B., Sjöberg, A. & Henrysson-Eidvall, S. (2000). *Manual: BasIQ begåvnings-test*. Stockholm. Psykologiförlaget AB.

Sjöberg, A. (2002). *Manuallsupplement: BasIQ begåvnings-test*. Stockholm. Psykologiförlaget AB (i vilken rapporteras två undersökningar).

den praktiska signifikansen av denna skillnad torde vara mycket liten. Den praktiska signifikansen tar sikte på om skillnaden i testresultat får några praktiska konsekvenser för män och kvinnor vid bedömningen. Det faktum att avrundat till hela medelstanine hamnar kvinnor och män på samma poäng (stanine 5) tyder på att skillnaden betyder litet i praktiken. Fortsatt utvecklingsarbete med Uniq-testet pågår och från och med urvalstillfällena 2004 kommer Uniq version 2.0 att användas. Version 2.0 innehåller en del förändringar innehållsmässigt och normeringen bygger nu på betydligt fler individer.

Den medicinska bedömningen

Den medicinska undersökningen ”syftar till att upptäcka om den sökanden har kroppslig eller psykisk sjukdom/handikapp som gör denne olämplig för polisarbetet eller som innebär att arbetet kan medföra försämring av hälsotillståndet hos den enskilde eller risk för arbetskamraters eller andra personers hälsa och liv”⁴⁵. Bedömningen, som bygger på resultat från testning som utföres av sjuksköterska eller undersköterska av hörsel, syn och färgseende samt läkarundersökning, resulterar i ett godkännade eller i ett icke-godkännade av den sökanden. Från urvalstillfällena 2002 och 2003 har insamlats uppgift om hur många sökanden som inte kunnat godkännas och skälen därtill. Dessa uppgifter redovisas i tabellen på nästa sida:

⁴⁵ Pliktverket, intern PM.

Urvals- tillfällen 2002 - 2003	Antal sökanden som inte kunnat godkännas av medicinska skäl							
	Ej uppfyllt hörselkrav		Ej uppfyllt synkrav		Ej uppfyllt färgseendekrav		Ej godkänd p.g.a. sjukdom/ skada/funktionsnedsättning	
	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna
RKG våren 2002, n ⁴⁶ =206			1	2				1 ⁴⁷
RKS våren 2002, n=423	8			1	2			
RKK våren 2002, n=211			1	3	1		1 ⁴⁸	1 ⁴⁹
RKG hösten 2002, n=211	1	1		1	2	1		
RKS hösten 2002, n=411	4		1	1	1		1 ⁵⁰	
RKK hösten 2002, n=212	1				3			2 ⁵¹
RKG våren 2003, n=212	2				2			
RKS våren 2003, n=421	2	3	1	1	6			
RKK våren 2003, n=208		1	3	1	4		2 ⁵²	1 ⁵³
RKN våren 2003, n=74	1		2					
RKG hösten 2003, n=220		2		1	3			
RKS hösten 2003, n=430	2	1	3	1	4			2 ⁵⁴
RKK hösten 2003, n=220	2				2		5 ⁵⁵	3 ⁵⁶
RKN hösten 2003, n=91				1				
Summa n=3550	23	8	12	13	30	1	9	10
		31		25		31		19

⁴⁶ I dessa antal nedan ingår de sökanden som på grund av de inte kunde godkännas av medicinska skäl därefter inte genomgick den psykologiska bedömningen. Siffrorna anger således totala antalet personer som inställt sig vid urvalstillfällena.

⁴⁷ Citat angiven orsak: "essentiell hypertoni och nedsatt njurfunktion".

⁴⁸ "Diskbråk med MRT-påvisad medullapåverkan".

⁴⁹ "Knäskada, övervikt och proteinuri".

⁵⁰ "Knäskada".

⁵¹ "Opererad korsbandsskada i knä med viss instabilitet" respektive "korsbandsskada höger knä (opererad)".

⁵² "Hodgkins sjukdom" respektive "Mb Crohn".

⁵³ "Skolios".

⁵⁴ "Mb Crohn" respektive "Tourettes syndrom med medicinering".

⁵⁵ Sökande 1: "låghalt". Sökande 2: "förmaksflimmer som elkonverterats". Sökande 3: "vänstersidig knäskada". Sökande 4: "övervikt och ljumskskada". Sökande 5: "högt BMI 37 och ögonsjukdom efter laseroperation NUD".

⁵⁶ Sökande 1: "knäskador, övervikt samt hormonbehandling". Sökande 2: "opererad korsbandsskada". Sökande 3: "opererad korsbandsskada med instabilitet".

Som vi ser i tabellen är det sammanlagt 106 fall av icke-kravuppfyllelse under åren 2002 och 2003 (3,0%). Antalet individer är dock 104 då två sökanden hade två icke-kravuppfyllelser, det vill säga 2,9% av det totala antalet sökanden har inte kunnat godkännas av medicinska skäl.

Vi ser att 31 sökande inte uppfyllt hörselkravet⁵⁷, de utgör 0,9% av de sökande. 25 sökanden har inte uppfyllt synkravet⁵⁸, de utgör 0,7% av de sökande. 31, det vill säga 0,9% av de sökande, har inte uppfyllt kravet för färgseende⁵⁹. De sökande som på grund av sjukdom/skada/funktionsnedsättning inte kunde godkännas är 19 till antalet, de utgör 0,5% av samtliga sökande de här två åren.

Under de här aktuella åren kom sammanlagt 1341 kvinnliga sökanden till regionkontoren. Av dessa kunde, som vi såg i tabellen, sammanlagt 32 inte godkännas, det vill säga 2,4% av de kvinnliga sökande uppfyllde inte de sammantagna hälsokraven för att rekommenderas antagning. För männens del var motsvarande siffror 72 av 2209 sökanden, det vill säga 3,3%.

Vi ser i tabellen att stor skillnad föreligger mellan könen vad gäller icke-godkännande på grund av icke normalt färgseende. Denna skillnad är dock att förvänta utifrån att defekt färgseende är åtta gånger så vanligt hos män som hos kvinnor i befolkningen. Även hörselnedsättningar är generellt sett vanligare hos män än hos kvinnor (brukar tillskrivas yrkesval och att en könsskillnad finns vad gäller känslighet för bullerskador) vilket kan förklara den skillnad vi ser här; 1,0% av männen medan "endast" 0,6% av kvinnorna har inte kunnat godkännas på grund av de inte uppfyllt hörselkraven.

4 av de 104 sökande som i samband med urvalstillfället inte kunde godkännas har dock antagits till utbildningen. Skälen känner vi inte till men det kan vara så att sökanden senare inkommit med intyg som ändrat bilden eller sökande kan efter urvalstillfället ha genomgått operation som förbättrat synförmågan.

⁵⁷ En polisman bör ha en fullgod social hörsel för att rätt kunna uppfatta tal i bullrig miljö och radiosamtal. Tonvärdet för frekvenserna 500, 1000 och 2000 Hz får endast på enstaka frekvens uppgå till högst 30 dB HL och tonvärdet på frekvenserna 3000, 4000, 6000 och 8000 Hz får endast uppgå till 40 dB HL på enstaka frekvens.

⁵⁸ Synfält och mörkerseende skall vara normalt. Synskärpan bör okorrigerat uppgå till minst 0,1 på vardera ögat och korrigerat till 0,8 på vardera ögat. Enögdhet godtas ej.

⁵⁹ Färgseendet skall vara normalt. Defekt eller tvivelaktigt färgseende godtas inte då det inte får finnas tvivel på polismanns vittnesmål. Färgseendet testas med tavelserier enligt Dvorine och Ishihara. Dvorine-serien består av 23 tavlor; demonstrationstavlan samt de 14 siffertavlorna används (Labyrinttavlor används inte). Normalt färgseende har den som tolkar minst 13 tavlor rätt. Ishihara-serien med 24 tavlor består av sex taveltyper. Taveltyperna 1-3 används förutom demonstrationstavlan, tillsammans 12 tavlor. Normalt färgseende har den som tolkar minst 10 tavlor rätt.

VILKA SÖKANDEN SOM ANTAGITS

Vi kan nu också komplettera beskrivningen av vilka sökande som antagits med ytterligare två års urvalstillfällen. Vi finner då att av det totala antalet bedömda sökanden vid Pliktverket 1997 till och med 2003 (7867 personer) har 46,9% (3693 personer) antagits, det vill säga nästan varannan sökande har antagits. Av de antagna är 34,0% kvinnor och 66,0% män.

Det är sammanlagt 1256 kvinnor som antagits, de utgör 41,7% av det totala antalet kvinnliga sökanden som bedömts vid Pliktverket. 2437 män har antagits, de utgör 50,2% av det totala antalet män som bedömts. De antagna kvinnornas medelålder vid urvalstillfället var 25,8 år, de antagna männen 26,4 år. Signifikant skillnad i ålder mellan könen föreligger⁶⁰.

Kompletterar vi sedan tabellen i rapport 4⁶¹ om fördelningen av de psykologiska lämplighetsbedömningarna hos dem som antagits respektive dem som inte antagits, med 2002 och 2003 års urval, så får vi följande tabell:

	Antagen till utbildningen			
	Nej		Ja	
	Lämplighetsbedömn.		Lämplighetsbedömn.	
	Antal	%	Antal	%
1	6	,1%		
2	19	,5%		
3	139	3,3%	1	,0%
4	570	13,7%	46	1,2%
5	1057	25,3%	424	11,5%
6	1034	24,8%	939	25,4%
7	857	20,5%	1223	33,1%
8	383	9,2%	815	22,1%
9	109	2,6%	245	6,6%
Total	4174	100,0%	3693	100,0%

Antagningsandelen av sökande per skalsteg i lämplighetsbedömningen blir följande när man ser till alla åren, 1997 till och med 2003:

- lämplighetsbedömning 3: 0,7%
- lämplighetsbedömning 4: 7,5%
- lämplighetsbedömning 5: 28,6%
- lämplighetsbedömning 6: 47,6%
- lämplighetsbedömning 7: 58,8%
- lämplighetsbedömning 8: 68,0%
- lämplighetsbedömning 9: 69,2%

Om vi jämför andelarna ovan med dem som angavs i rapport 4 så kan vi se att en (1) sökande med lämplighetsbedömningen 3, alltså av psykolog bedömd som ej lämplig, nu blivit antagen och att andelen antagna av dem med lämplighetsbedömningen 4 ökat från 5,0% till 7,5% nu totalt.

Detta föranleder oss att titta närmare på åren 2002 och 2003 vad gäller de sökande som givits lämplighetsbedömningen 4, alltså av psykolog bedömd som "knappast tillräckligt lämplig". Vi

⁶⁰ Oberoende t-test: p = 0,000.

⁶¹ Sidan 18.

finner då att hela 9,8% av dem som erhållit lämplighetsbedömningen 4 under de här två åren har blivit antagna. Numerärt är gruppen förstås inte så stor, sammanlagt är det 26 personer (14 kvinnor och 12 män) och vid de olika urvalstillfällena har det rört sig om mellan fyra och åtta personer. 24 av de 26 personerna var vid urvalstillfället 23 år eller äldre, det är alltså inte ur gruppen av de yngsta sökande som personerna kommit. Vi tycker att frågan bör belysas ytterligare i den fortlöpande diskussionen med RPS. Fram till och med 2001 kunde "oenigheten" mellan psykologernas bedömning och RPS' s bedömning anges som 0,4%⁶², det vill säga antalet antagna med lämplighetsbedömning högst 4 dividerat med totala antalet sökanden. Ser man till hela tidsperioden 1997 till och med 2003 är siffran nu 0,6%, en fortfarande mycket liten andel men som dock ökat.

Till sist ska vi också komplettera redovisningen⁶³ av de antagnas testresultat till och med år 2002⁶⁴:

	Testresultat	
	Antal	%
2	4	,1%
3	35	1,2%
4	165	5,8%
5	536	18,9%
6	732	25,8%
7	645	22,7%
8	417	14,7%
9	302	10,6%

De antagna som bedömdes under 2003⁶⁵ och således testades med testet Uniq hade följande resultat:

	Testresultat	
	Antal	%
1	19	2,2%
2	37	4,3%
3	87	10,2%
4	136	15,9%
5	217	25,4%
6	130	15,2%
7	85	10,0%
8	118	13,8%
9	25	2,9%

⁶² Sidan 20 i rapport nummer 4.

⁶³ Sidan 20 i rapport nummer 4.

⁶⁴ n = 2836.

⁶⁵ n = 854.

Avslutningsvis,...

...denna rapport har förhoppningsvis gett ytterligare några meningsfulla bidrag till den siffermässiga beskrivningen av vår verksamhet med polisurvalet fram till idag. De tillkomna siffrorna har dock inte, anser vi, innehållit någon uppseendeväckande avvikelse i relation till dem som presenterades i rapport 4. Vår huvudslutsats, när vi försöker se skogen bland alla träden, är istället att verksamheten förefaller utmärkas av en klar stabilitet över tid.

Tidigare publicerade rapporter i Pliktverkets rapportserie:

Rapport nr 1, oktober 2002, Pliktverkets polisuppföljningsprojekt: *Att bli polis, de två första åren – En uppföljning av elevernas i kursomgång 00 A studietid vid Polishögskolan i Solna*

Rapport nr 2, januari 2003, Pliktverkets polisuppföljningsprojekt: *Att bli polis, aspiranttiden – En uppföljning av aspirantutbildningen för eleverna från kursomgång 00 A vid Polishögskolan i Solna*

Rapport nr 3, februari 2003, Pliktverkets polisuppföljningsprojekt: *Att inte bli polis! – En undersökning av orsaker till att elever väljer att lämna polisutbildningen*

Rapport nr 4, juni 2003, Pliktverkets polisuppföljningsprojekt: *Att hitta rätt polis! – En beskrivning i siffror av Pliktverkets medverkan i urvalet av sökanden till polisutbildningen 1997-2001*

Rapport nr 5, juni 2003: *Utvärdering av urval för kriminalvården – En kvalitetssäkring av urvalskriterier*

Rapport nr 6, november 2003, Pliktverkets polisuppföljningsprojekt: *Att vara polis!, den första tiden – En uppföljning av poliserna från kursomgångarna 98 A och B vid Polishögskolan i Solna*

Rapport nr 7, november 2003: *Förbandspsykologi 1972-2002, Litteraturöversikt*

Rapport nr 8, januari 2004, Pliktverkets polisuppföljningsprojekt: *Att bli polis!, det första året i yrket – En uppföljning av elevernas från kursomgång 00 A vid Polishögskolan i Solna första år som poliser*

Rapport nr 9, mars 2004: *Vem klarar tolkskolan? Om urvalsförfarandet i samband med uttagningar till Försvarets tolkskola*

Rapporterna finns att hämta på www.pliktverket.se.

Pliktverket, Karolinen, 651 80 Karlstad
Telefon 0771-24 40 00. www.pliktverket.se